

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף ע

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: להלכה - בין שאמר האב 'תנו שקל לבני בשבת' ובין שאמר 'אל תתנו לבני אלא שקל בשבת', נותנים להם כל צורכם ואפילו יותר משקל.

קושיא: והרי הלכה כר"מ שמצווה לקיים דברי המת, ואיך יתכן שההלכה שנותנים להם כל צורכם ולא כפי שציווה האב?

תירוץ: אמנם בדברים אחרים מקיימים את דברי המת, אבל במקרה הזה נוח לאב שיתנו להם כל צרכם, ומה שאמר להם האב 'אל תתנו לבני אלא שקל בשבת' היה כדי לזרזם שיחזרו אחר מזונותיהם ולא יהיו רעבתנים.

תנן התם הפעוטות: ילדים בני תשע ושמונה מקחן מקח וממכרם ממכר במטלטלין (ולא בקרקעות), ודווקא שלא מינה להם אביהם בחייו או בית דין אפוטרופוס שיטפל בנכסים, אבל אם יש שם אפוטרופוס אין מקחן מקח ולא ממכרם ממכר לפי שהאפוטרופוס הוא האחראי עליהם לעשות את כל צרכיהם.

ממאי? מהיכן אנו לומדים את הדין הזה?

תשובה: **מדקתני:** מכך שמשנתנו אמרה 'אין מעשה קטנה כלום', כלומר שמשנתנו עוסקת במקרה שהאב מסר מעות ביד שלישי לצורך בתו, ועל זה היא אומרת שאין הקטן יכול לקנות כלום ואפילו לא מטלטלין, נמצא שכשיש אפוטרופוס על הנכסים הקטן לא יכול לקנות ולמכור.

דחייה: יתכן שבמקום שיש שלישי הדין שונה ממקום שיש אפוטרופוס, לפי שהאב נתן לשלישי את המעות ואמר לו במדויק מה יעשה בהם, אבל אפוטרופוס מינו אותו לעשות את כל צרכי היתומים (ולא משהו מוגדר), ואם הילדים מכרו משהו אין זה שינוי ממה שציווה המת, שהרי אף האפוטרופוס ימכור נכסים לצורך מזונותיהם.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

תירוץ: אם דין השליש שונה מדין האפוטרופוס, הרי שהיה על המשנה לומר 'אבל בקטנה יעשה שלישי מה שהושלש בידו', כלומר שעליו לעשות בדיוק את מה שאמרו לו, אבל מכך שהמשנה אמרה 'אין מעשה קטנה כלום' משמע שבכל מקום אין מעשה קטנה כלום, וגם במקום שיש אפוטרופוס (שהוא דומה לשליש) אין מעשיהם של קטנים כלום ואינם יכולים לקנות ולמכור.

הדרך עלך מציאת האשה

פרק שביעי. משנה: המדיר את אשתו ואוסר עליה ליהנות ממנו (ואין אשתו נאסרת מלשמש עמו לפי שהוא משועבד לה ואינו יכול לאסור עליה את התשמיש, אבל נאסר עליו לתת לה מזונות), אם הדיר אותה עד 30 יום עליו להעמיד פרנס (= שליח) שיפרנס אותה, ואם הדירה יותר מ-30 יום יוציא אותה ויתן לה כתובה.

לדעת רבי יהודה הדבר תלוי: אם בעלה הוא ישראל שיכול להחזיר גרושתו, אם הדירה לחודש לא מחייבים אותו לגרש אותה, אבל אם הדירה לחודשיים עליו לגרשה ולתת לה כתובה. ואם הוא כהן שאסור לו להחזיר גרושתו נותנים לו יותר זמן שמא יתחרט ולא יוכל להחזירה, ולכן אם הדירה לחודשיים לא חייב לגרשה ואם הדירה לשלשה חדשים חייב לגרשה ולתת לה כתובה.

המדיר את אשתו שלא תטעם אחד מכל הפירות: שהיא אמרה 'קונם פרי פלוני עלי' ובעלה קיים לה את הנדר.

רבי יהודה אומר וכו': הטעם כנ"ל.

המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין: שהיא אמרה 'קונם בושם פלוני עלי' ובעלה קיים לה את הנדר.

רבי יוסי אומר: הדין שיוציא ויתן כתובה נאמר רק באשה ענייה שאינה רגילה להתקשט, ובמקרה שלא קצב זמן לנדר עד מתי אסור לה להתקשט, אבל אם קצב לה כמה זמן אסור לה להתקשט אינו צריך להוציאה, אלא תמתין עד אותו הזמן, אבל באשה עשירה הרגילה להתקשט אם הדירה ליותר משלושים יום חייב להוציאה ולתת לה כתובה.

גמרא: וכיון דמשועבד לה: היאך הבעל יכול להדיר את אשתו ממזונות, והרי הוא משועבד לתת לה אותם כחלק מהנישואין, ואינו יכול להפקיע את השעבוד הזה?

קונם שאיני עושה לפיך: אשה שנדרה שבעלה לא יהנה מהמשכורת של מעשי ידיה – אין בעלה צריך להפר לה את הנדר הזה, מכיון שהוא כלל לא חל שהרי היא משועבדת לתת לו את מעשי ידיה.

אלא מתוך שיכול לומר לה: מכיון שהבעל יכול לומר לאשתו 'קחי לעצמך את המשכורת של מעשי ידיך ואני לא אתן לך מזונות' – כאשר הוא מדיר אותה הנאה מהמזונות נחשב הדבר כאילו הוא אמר לה 'צאי מעשי ידיך וכו' אפילו שבאמת לא אמר לה זאת. וממילא הוא כבר לא משועבד לתת לה מזונות, ולכן הנדר יכול לחול.

ואם איתא להא דרב הונא: הגמרא מקשה: לפי דברי רב הונא שאמר יכולה אישה לומר לבעלה 'איני ניזונת ממך וגם איני נותנת לך את משכורת מעשי ידי', אם כן מדוע אמרה המשנה הנ"ל שאישה שנדרה 'קונם שאני עושה לפיך' בעלה אינו צריך להפר לה, והרי עצם הנדר שהיא נדרה נחשב כאילו היא אמרה לו 'איני ניזונת ואיני עושה' וכבר אינה משועבדת לו וממילא הנדר יכול לחול?

אלא לא תימא נעשה: באמת אם הבעל לא יאמר במפורש 'צאי מעשי ידיך במזונותיך' עצם נדירת הנדר אינה נחשבת כאילו הוא אמר זאת. אלא שכאן מדובר שהבעל אמר לה זאת במפורש, ואז הוא כבר לא משועבד לתת לה מזונות, ולאחר מכן הוא הדיר אותה מהמזונות.

הגמרא מקשה: אם כן מדוע הוא צריך לתת לה מזונות על ידי פרנס?

בדלא ספיקה: המשכורת שהיא מרויחה ממעשי ידיה אינה מספיקה למזונותיה.

במספקת לדברים גדולים: המשכורת מספיקה לעיקר הארוחות, ולא לדברים טפלים שבסעודה.

אי דרגילה בהו: הרי הוא משועבד לתת לה אותם ושוב הנדר לא חל. ואילו אם היא לא רגילה בהם הוא לא מחוייב לתת לה אותם כלל ואין צורך בפרנס?

לא צריכא: היא היתה רגילה בדברים הקטנים בבית אביה, וכשהיא התחתנה היא הסכימה לחיות עם בעלה שאינו רגיל בדברים הקטנים ולוותר עליהם. אבל לאחר שהוא הדיר אותה היא כבר לא מסכימה לוותר על הדברים הקטנים. ממילא הנדר שלו חל, כי בשעת הנדר הוא לא היה משועבד לתת לה דברים קטנים שהרי היא ויתרה

עליהם. אמנם לאחר שהוא נדר היא כבר לא מסכימה לוותר, ועכשיו הוא מחויב לתת לה אותם אלא שאינו יכול בגלל הנדר, והפתרון הוא לתת לה על ידי פרנס (כדלהלן).

ומאי שנא עד ל' יום: מדוע אם הוא הדיר אותה יותר מל' יום יוציא ויתן כתובה?

איבעית אימא: תירוצ' נוסף. מדובר שהבעל הדיר אותה בעודה ארוסה ואז לא היה משועבד לתת לה מזונות.

אך אם כן קשה: הרי גם אין לו צורך לתת לה אותם על ידי פרנס?

שהגיע זמן ולא נשאו: מדובר שהגיע זמן החתונה והבעל התעכב מלהתחתן, שאז מדרבנן היא אוכלת בתרומה. ולכן הנדר חל מדאורייתא, אך עדיין הוא מחויב מדרבנן לתת לה מזונות, והפתרון לתת לה על ידי פרנס.

עד שלושים יום עבד שליח שליחותיה: 'הפרנס' מסכים לעשות את שליחותו ללא התחייבות מהבעל שישלם לו את ההוצאות (כדלהלן) - עד שלושים יום ולא יותר.

ואיבעית אימא. נישאת - הא סברה וקיבלה?: בהסכמתה להתחתן היא ויתרה על המזונות, ומדוע צריך להעמיד לה פרנס?

הגמרא מתרצת שהיא אומרת הייתי סבורה שאני יכולה לעמוד בזה, ועכשיו אני רואה שטעיתי ועל דעת זה לא ויתרתי על המזונות.

אימר דאמרינן הכי לגבי מומין: מצינו טענה כזו לגבי מום של הבעל, שהאישה טוענת לאחר החתונה סברתי שהמום לא יפריע לי ועכשיו אני רואה למפרע שטעיתי. אבל האם גם לגבי מזונות יש טענה כזו, והרי היה ברור לה מתחילה שאי אפשר לחיות בלי מזונות ובכל אופן היא ויתרה עליהם? ולכן הגמרא חוזרת בה מהתירוצ' הזה.

*

ופרנס לאו שליחותיה קעביד?: איך מותר לבעל להעמיד פרנס, והרי הפרנס עושה את שליחותו של הבעל ונחשב הדבר שהבעל נותן לה מזונות ועובר על נדרו?

באומר 'כל הזן אינו מפסיד': הוא לא מצווה אדם ספציפי שיתן לה מזונות, אלא מכריז שכל מי שיתן לה מזונות לא יפסיד את כספו.

מי שהיה מושלך בבור: ועמד למות ולא רצה שתיפול אשתו ליבום ואמר 'כל השומע את קולי יכתוב גט לאשתי' מי ששמע את דבריו יכול לכתוב ולתת את הגט, אפילו שגט חייב להיכתב ולהינתן בציווי הבעל – כי נחשב הדבר שהבעל ציוה את השומע לכתוב והוא שליח שלו.

הגמרא מתרצת: בגט הוא אמר בלשון ציווי 'השומע.. יכתוב' ולכן השומע נחשב לשליח שלו, אבל כאן הוא אמר בלשון כללי ולא בציווי 'כל הזן' כל מי שיזון אותה.

בדליקה התיירו לומר: לגויים 'כל המכבה אינו מפסיד' כי בגלל שאדם בהול על ממונו אם לא יתירו לו לומר כך הוא עלול לכבות את השריפה בעצמו. מדויק מכאן שדוקא בשריפה התיירו ולא בשאר איסורי תורה?

הגמרא מתרצת: הדיוק הוא שדוקא בשריפה התיירו ולא בשאר איסורי שבת שהם חמורים, אבל בשאר איסורי תורה - כמו כאן בנדר- גם כן מותר לומר כך.

המודר הנאה מחבירו: אדם שהדיר את חבירו שלא יהנה ממנו, אך לאחר מכן הוא רואה שלחבירו אין מה לאכול, הוא יכול ללכת לחנוני שמכיר אותו ולספר לו את הסיפור בלי לומר לו מה לעשות. ואז החנוני מבין מה עליו לעשות, והוא נותן למודר הנאה אוכל, ולאחר מכן הוא גובה את התשלום מהמדיר. משמע שדוקא בכזו צורה מותר לומר, ולא לומר 'כל הזן וכו'?

הגמרא מתרצת: בחנוני יש חידוש גדול יותר מאשר לומר 'כל הזן אינו מפסיד'. כי שם הוא לא אומר לאף אדם במיוחד, אבל כאן הוא שהולך לחנוני המכירו נראה הדבר כאילו הוא מצווה אותו לעשות את השליחות.

*

ביתו לבנות: למודר הנאה אין כסף לבנות בית או לבנות גדר או לקצור את השדה שלו. הולך המדיר לפועלים ואומר להם כ"ל.

היו מהלכין בדרך: המדיר והמודר יחדיו. ולמודר אין מה לאכול, המדיר נותן לאיש אחר מזונות במתנה והמודר בא ולקח ממנו.

ורבי יוסי אוסר: להפקיר את המזונות בכדי שיזכה בהן המודר הנאה.

מעשה דבית חורון: המעשה מובא במסכת נדרים (מח' ע"א):

"מעשה באחד בבית חורון, שהיה אביו נודר ממנו הנאה, והיה משיא את בנו [והוא רצה שאביו יוכל לאכול בסעודה] ואמר לחבירו - 'חצר וסעודה נתונים הינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה'. אמר [חבירו] - 'אם שלי הן, הרי הן מוקדשים לשמים'. אמר לו - 'נתתי לך את שלי כדי שתקדישם לשמים?!' אמר לו [החבר] - 'נתת לי את שלך, אלא כדי שתהא אתה ואביך אוכלים ושותים ומתמצים זה לזה, ויהיה עוון תלוי בראשי'. אמרו חכמים: כל מתנה שאינה [במצב כזה] שאם הקדישה תהא מקודשת, אינה מתנה". כי אז מתברר שהמתנה לא היתה באמת מתנה גמורה וממילא ישאר עליה איסור הנדר. וכך גם כאן רבי יוסי חושש שההפקר לא יהיה באמת הפקר גמור, ואז ישאר על המזונות איסור הנדר.